

опинився препарат на основі фосфорорганічних сполук з ефективністю дії 85 %. На третьому місці за ефективністю опинився препарат на основі неоникотиноїдів, його ефективність 70 %. Найслабшим з усіх хімічних препаратів виявився препарат на основі синтетичних пиретроїдів, ефективність 60 %. Але найнижчий результат показала обробка самшиту біологічним препаратом, ефективність дії якого склала лише 40 % загублених особин вогнівки, що характерно для цієї групи препаратів. Тому рекомендуємо для ефективної боротьби з самшитою вогнівкою застосовувати саме суміш фосфорорганічних сполук та неоникотиноїдів: Препарат Актелік (7 мл/8–10 л), та препарат Конфідор максі (1 г/10 л).

УДК 633.1; 632.4; 631.9.95; 631.14.147

А. Г. Башлай, аспірант¹

Сумський національний аграрний університет

**ВПЛИВ ГІДРОТЕРМІЧНИХ УМОВ НА УРАЖЕННЯ
ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ СЕПТОРІОЗОМ ЛИСТЯ ЗА
ЕКОЛОГО-ОРІЄНТОВАНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ В
УМОВАХ ПІВНІЧНО-СХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ**

Еколого-орієнтована технологія вирощування сільськогосподарських культур заснована на імунологічному методі захисту рослин. Стійкі сорти до хвороб забезпечують істотне спрощення технології їхнього вирощування завдяки зменшенню витрат на проведення операцій із захисту рослин, найбільша шкодочинність рослинам пшениці м'якої озимій завдається з ураженням збудниками септоріозу листя (*Septoria tritici*), бурої іржі (*Puccinia recondita*) та борошнистої роси (*Erysiphe graminis*) [1].

Щодо септоріозу, то це фітопатологічне захворювання зареєстроване в усіх ґрунтово-кліматичних зонах вирощування зернових колосових культур в Україні та світі. Значна поширеність септоріозу листя та відсутність стійких сортів представляють значну потенційну небезпеку. Найбільш поширеними і шкідливими є *S. tritici*

¹ Науковий керівник: В. А. Власенко доктор с.-г. наук, професор, завідувач кафедри захисту рослин СНАУ

та *S. Graminum* уражають переважно листя, *S. nodorum* уражує всі надземні органи і колос у тому числі [2].

З метою дослідження впливу погодних умов на ураження пшениці озимої септоріозом листя за еколого-орієнтованої технології були закладені польові досліди у 2019/2020 вегетаційному році на базі навчально-науково-виробничого комплексу Сумського національного аграрного університету (ННВК СНАУ). Дослідне поле згідно ґрунтово-кліматичного районування Сумської області відносяться до північно-східної частини Лісостепової природно-кліматичної зони України і знаходяться в м. Суми.

У дослідженнях задіяно 55 сортів пшениці м'якої озимої. Сівба проводилася в оптимальні для північно-східної частини Лісостепу України строки, відповідно з 20 вересня до 2 жовтня. Насіння зразків висівали ручною сівалкою СР-1 у триразовій повторності, рядками довжиною 2 м кожен з міжряддям 0,15 м, обліковою площею ділянки 1 м². Розміщення ділянок систематичне. Сорти-стандарт висівали через 25 номерів. За стандарти використовували сорти Подолянка, Миронівська ранньостигла, Миронівська 808. Обліки хвороби здійснювали за загальноприйнятими методиками [3].

Погодні умови вегетаційного року 2019/2020 пшениці м'якої озимої можна охарактеризувати як помірно теплі з незначною кількістю опадів. Середньодобова (середньорічна) температура повітря сягнула 10,2°C, що на 2,8°C вище багаторічного показника 7,4°C. Абсолютний максимум її 35,0°C відмічений в липні місяці в третій декаді, мінімум -14°C у першій декаді лютого. Сума опадів за звітний 2019/2020 сільськогосподарський рік становила 466 мм, що на 127 мм менше багаторічної норми (593 мм).

Також погодні умови 2019/2020 вегетаційного року характеризувались слабкою посухою. Гідротермічний коефіцієнт (ГТК) у 2020 році був на рівні 0,8. Для повної характеристики потрібен аналіз ГТК не тільки за вегетаційний період пшениці м'якої озимої, а за кожен активний місяць вегетації культури (квітень-червень), який практично співпадає з тривалістю проходження фаз розвитку культури та активним періодом ураження хворобами. Безпосередній вплив на ураження рослин пшениці м'якої озимої збудником септорізу листя в умовах ННВК СНАУ здійснює відносна вологість, особливо нерівномірність опадів упродовж активної вегетації.

Так, період фази кущення–вихід у трубку 2019/2020 вегетаційного року характеризувався сухими та перезволоженими умовами

(ГТК=0,5; 2,2 відповідно). Період молочно–воскової стиглості був посушливим (ГТК=0,4). За таких погодних умов середній бал ураження септоріозом листя у вегетаційний рік 2019/2020 склав – 2,6.

Нами було проведено тестування колекційних зразків пшениці м'якої озимої за стійкістю проти септоріозу листя за еколого–орієнтованої технології вирощування. Відповідно сортозразки розподілилися за групами: 3,6 % сприйнятливі (3–4 бали), 12,7 % – слабо сприйнятливі (бал 5), 74,5 % стійкі (6–7 балів), 9,09 % – високостійкі (8–9). Виявлено сорти, бал ураження яких не перевищив 1-го балу, тобто рівень стійкості склав 9 балів Смуглянка, Вільшана, Ремеслівна та Ясногірка, а також 41 сорт з балом стійкості 7 Подяка, Експромт, Фаворитка, Пивна, Єдність, Ювіляр миронівський, Світанок миронівський, Дальницька та інші. Ці сорти представляють цінність для вирощування за еколого–орієнтованої технології землеробства в умовах північно–східного Лісостепу.

Бібліографічний список

1. Власенко, В. А., Осьмачко, О. М., Бакуменко, О. М. (2020). Методичні рекомендації щодо виділення ліній пшениці з груповою стійкістю до хвороб, які є носіями пшенично-житніх транслокацій. Суми : ФОП Литовченко Є. Б., 2020. 154 с.
2. Марютін, Ф. М. (2011). Септоріоз пшениці. *Карантин і захист рослин*, (10), 5–7.
3. Кириченко В. В., Петренкова В. П. Черняєва І. М. Основи селекції польових культур на стійкість до шкідливих організмів. Навчальний посібник. Харків, 2012. 320.

УДК 632.482.112:634.11(477.52/.6)

М. О. Білик, канд. біол. наук, доцент, **О. Ю. Заярна**, канд. с.-г. наук
Державний біотехнологічний університет

БОРОШНИСТА РОСА ЯБЛУНІ У СХІДНОМУ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

В Україні яблуня є основною плодовою породою, частка якої становить близько 70 % у структурі плодових насаджень. Аналіз стану галузі садівництва свідчить, що за останні роки з'явилося багато проблем, які стримують подальший її розвиток.

Одна із них – глобальне потепління та несвоєчасне виконання захисних заходів сприяє розвитку хвороб у плодових насаджень,